Tafsiira Suuratu Al-Hadiid-Kutaa 1

Description

Alhamdulillah Rabbil aalamiin, hanga ammaatti gargaarsa Mawlaatin suuralee (boqonnaalee) Qurâ€™aanaa waaâ€™ee Guyyaa Qiyaamaa dubbatan ibsa waliin ilaalaa turreera. Dhugumatti, boqonnaaleen kunniin haala ajaaâ€™ibaatin gahuumsa namaati fi waaâ€™ee Qiyaamaa sirritti ibsu. Ragaalee qalbii yaqiinan (mirkaneefannaan) guutan dhiyeessu. Namni ragaalee kanniin arguun Qiyaamaan dhugaa taâ€™uu erga mirkaneefatee fi gahuumsi ilma namaa eessa akka taâ€™e erga beeke, gaafi kana gaafachuun isaa hin oolu: â€œGuyyaa Qiyaamaa fi Gahuumsa kana gahuuf maaltu na barbaachisaa? Namni jireenya addunya keessatti gahuumsa dhumaa gahuuf deemsarra jira. Kanaafu, gahuumsa dhumaa gahuuf akka galaatti (sinqiitti) maal qabadhee deemu qabaa?â€•

Eeyyeen, Qurâ€™aanni kana hundaaf deebii quubsaa ni kenna. Deebii kana kennuuf suuratu Al-Hadiid filanne. Suuratu Al-Hadiid namni gahuumsa dhumaa gahuuf maal gochuu akka qabu haala ajaaâ€™ibaatin ibsiti. Jalqaba irratti, hundee iimaanaa kan taâ€™e Rabbitti amanuu irraa jalqaba. Sifaata (amaloota) Isaa ni dubbata. Kanaafu, galaa jalqabaa namni gahuumsa dhumaa gahuuf fudhachuu qabu iimaana waan taâ€™eef, sifaata Rabbii erga ibsee booda â€œAaminu billah wa rasuulihi (Rabbii fi Ergamaa Isaatti amanaa)â€• jedha. Itti aansun qabeenya irraa akka arjooman affeera. Kuni galaa guddaa gahuumsa gahuuf nama gargaarudha. Itti aansun Qiyaaman haqa taate tuni yommuu dhaabbattu haala muâ€™mintootaa fi munaafiqoota dubbata. Muâ€™mintoonni amanuu fi hojii gaggaarii hojjachuun galaa (siinqi) qopheefataa waan turaniif Guyyaa dukkanaa san ifni isaan fuundura fiiga. Munaafiqonni immoo amanuu fi hojii gaari hojjachuu waan didaniif galaa hin qopheefanne. Kanaafu, ifa dhabuun dukkana keessa raataâ€™u. Itti aansun warra amananii fi hojii gaggaari hojjatan ni faarsa. Mindaa isaanii ni dubbata. Achiin booda haqiiqa (dhugaa) jireenya addunyaa haala ajaaâ€™ibaatin fakkeenyaan ibsa. In sha Allaah kanniin hundaa ibsa waliin balâ€™innaan ilaalla. Hanga xumuraatti waliin turuuf isin qophiidhaa? Suurah tanaan hurrii fi dukkanni baayâ€™een akka namarraa deemu abdi qabna. Haa jalqabnuâ€¦

﴿هُوَ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ فِى سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ ٱسْتَوَىٰ عَلَى ٱلْعَرْشِ ۚ يَعْلَمُ مَا يَلِجُ
فِى ٱلْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنزِلُ مِنَ ٱلسَّمَآءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا ۖ وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا
كُنتُمْ ۚ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٤﴾ لَّهُۥ مُلْكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ وَإِلَى ٱللَّهِ تُرْجَعُ
ٱلْأُمُورُ ﴿٥﴾ يُولِجُ ٱلَّيْلَ فِى ٱلنَّهَارِ وَيُولِجُ ٱلنَّهَارَ فِى ٱلَّيْلِ ۚ وَهُوَ عَلِيمٌۢ بِذَاتِ ٱلصُّدُورِ ﴿٦﴾﴾

Maqaa Rabbii Ar-Rahmaan, Ar-Rahiim taâ€™een [jalqaba]

﴿سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۖ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿١﴾ لَهُۥ
مُلْكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۖ يُحْىِۦ وَيُمِيتُ ۖ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢﴾
هُوَ ٱلْأَوَّلُ وَٱلْءَاخِرُ وَٱلظَّٰهِرُ وَٱلْبَاطِنُ ۖ وَهُوَ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌ ﴿٣﴾﴾

â€œ(1)â€“**Wanti samiiwwanii fi dachii keessa jiru hundi Rabbiin qulqulleessa. Inni Injifataa, Ogeessa. (2)-Mootummaan samiiwwanii fi dachii kan Isaati; ni jiraachisa ni ajjeesa. Inni waan hundaa irratti Dandaâ€™aadha. (3)-Inni Al-Awwal, Al-Aakhir, Az-Zaahir, Al-Baaxin. Inni waan hundaa beekadha.**â€• Suuratu Al-Hadiid 57:1-3

â€œ**Wanti samiiwwanii fi dachii keessa jiru hundi Rabbiin qulqulleessa.â€•** Kana jechuun wantoonni samii torbanii fi dachii keessa jiran hundi Rabbii oltaâ€™aa hanqinna hundarraa faaruu Isaatiin qulqulleessu. Wantoonni samii fi dachii keessa jiran hundi Isaaf gadi jedhu, jabeenyaa fi aangoo Isaatiif masakamu. Kanaaf ni jedha: â€œ**Inni Injifataa Ogeessa.â€•** Kana jechuun uumamtoota Isaa irratti Injifataadha, wanti hundi Isaaf gadi jedhu. Murtii Isaa jalaa gonkumaa bahuu hin dandaâ€™an. Wanti Isa injifatu tokkollee hin jiru. Uumamtoota uumuu, dhimmoota Isaanii qindeessu, ajajuu fi dhoowwu keessatti Inni Ogeessa.[1] Ogeessa jechuun beekumsa guutuu kan qabu, keessaa fi ala, jalqabaa fi xumura wantoota hundaa kan beekuu fi wanta hundaa bakka isaaf malu kan kaaâ€™udha.[2]

â€œ**Mootummaan samiiwwanii fi dachii kan Isaati;**â€• Kana jechuun samiin torban, dachii fi wantoonni isaan keessa jiran hundi kan Isaati, aangoo guutuu isaan irratti qaba. Isaan keessatti wanti Isa diduu fi dadhabsiisu tokkollee hin jiru. Isaan keessatti ajajaa fi murtii Isaa hojii irra ni oolcha.[3] Uumamtoota Isaa irratti aangoo guutuu qabaachuu fi isaan keessatti ajajaa fi murtiin Isaa hojii irra ooluu wantoota agarsiisan keessaa, jiraachisuu fi ajjeesudha. Ni jedha: â€œ**ni jiraachisa ni ajjeesa.â€•** Kana jechuun akka fedhetti wanta tokko argamsiisuun uumamtoota Isaa irraa wanta fedhe ni jiraachisa. Kunis kan taâ€™u, copha bishaan saalaa duâ€™aa taâ€™e marsaalee baayâ€™ee keessa erga dabarsee lubbuu

itti afuufun lubbu-qabeessa taasisuudha. Akkasumas, jireenyan booda lubbu-qabeenyi irraa wanta fedhe ni ajjeesa.[4]

Jiraachisuu fi ajjeessu Rabbii oltaâ€™aa malee eenyullee hojjachuu hin dandaâ€™u. Namni ajjeechaaf sababa taâ€™aa malee gonkumaa lubbuu ykn ruuhi nama keessaa luqqisuu hin dandaâ€™u. Akkasumas, osoo namoonni addunyaa guutuu keessa jiran walitti qabamanii, wanta duâ€™aatti lubbuu seensisu hin dandaâ€™an ykn jiraachisu yoo barbaadan gonkumaa jiraachisuu hin dandaâ€™an. Mee ilaali, faranjoonni boca qaama nama ni kaasu, ni bocu. Garuu gonkuma boca kanatti lubbuu gochuu hin dandaâ€™an. Saayintistoonni seeli xiqqoo lubbuu qabdu uumuuf garmalee carraaqan, gonkumaa kana gochuu hin dandeenye. Kanaafu, ajjeesu fi jiraachisu kan dandaâ€™u Rabbii oltaâ€™aa qofa.

â€œ**Inni waan hundaa irratti Dandaâ€™aadha.â€•** Inni wantoota hundaa irratti Dandeetti guutuu qaba. Wanti tokkollee Isatti hin ulfaatu. Wanti Inni fedhe ni taâ€™a, wanti Inni hin feene hin taâ€™u.

Wanti guddaan asirraa barannu, samiin torban, dachii fi wantoonni isaan keessa jiran hundi kan Rabbii erga taâ€™anii, aangoo guutuu isaan irratti Kan qabu, wanta fedhe Kan jiraachisu fi ajjeesu Isa qofa erga taâ€™e, Haqaan Gabbaramaan Isa qofa. Wantoonni Isaan ala jiran aangoo fi qabaa Isaa jala jiru. Yoo Inni waa isaaniif kenne malee waa qabaachu hin dandaâ€™an. Kanaafu, Rabbiin ala wanta biraatiif gadi jechuu fi gabbaruun baaxila (soba guddaadha.) Ammas, Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa waan hundaa irratti dandaâ€™aa waan taâ€™eef qorannoof, mindeessu fi adabuuf namoota duâ€™an lamuu ni kaasa.

â€œ**Inni Al-Awwal, Al-Aakhir, Az-Zaahir, Al-Baaxin. Inni waan hundaa beekadha.â€•**
â€œ**He is the First [nothing is before Him] and the Last [nothing is after Him], the Most High [nothing is above Him] and the Most Near [nothing is nearer than Him]. And He is the All-Knower of every thing.â€•** Suuratu Al-Hadiid 57:3
Aayan akka ifa taatuf â€œMuhsin Khanâ€• English Translation irraa fudhatame.

Akka lugaatti awwal jechuun jalqaba (first), Aakhir jechuun booda (last), zaahir- oltaâ€™aa (most high), ifa bahaa, baaxin-keessa, dhokataa
Kunniin maqaalee Rabbii oltaâ€™aa of eeggannoo guddaa barbaachisu waan taâ€™aniif mee gara hadiisaa fi aalimmani haa deebinu:
Al-Awwal-Wantoota hundaa kan durse, uumamtoonni argamuun dura Jiraataa Kan taâ€™e, homtu Isa dura yookiin Isa waliin hin turre.[5] Yeroo hundaa jiraataa kaâ€™uumsa hin qabne. Wantoonni Rabbiin ala jiran hundi wanta argaman, kaâ€™uumsa qabanii fi dhabamaan booda kan argamaniidha.
Al-Aakhir-uumamtoonni erga badanii booda Kan hafuu fi turuudha.[6] Yeroo hundaa jiraataa xumura hin qabneedha.
Az-Zaahir-wanta Isaa gadi jiran hundaa ol Kan taâ€™eedha. Wanti Isaa ol taâ€™e tokkollee hin jiru.[7]

Hiikkaa Qurâ€™aanaa garii keessatti maqaa kana Ingiliffaan, â€œManifestâ€• Amaariffan, â€œáŒ•áˆ•á• áˆ•â€• jechuun hiikan. Tafsiira garii keessattis akkanuma jedhee waan ibsuuf akka dogongoraatti akka hin ilaalle. Ibsi kanaa: ragaaleen sifaata (amaloota) Rabbii agarsiisan ifa kan bahaniidha. Jiraachuun Isaa aduu caalaa ifa kan baheedha. Ammas, ragaaleen Tokkichummaa Isaa, dandeetti, beekumsaa fi ogummaa Isaa agarsiisan ifa kan bahaniidha.[8]

â€œ**Al-Baaxin**â€“ keessa wantoota hundaa Kan beekuudha.
â€˜Nama keessaa fi ala isaa yommuu beekanâ€™ Arabiffaan ni jedhama: â€œBaxantu fulaanan wa khabartuhuâ€• (Ebaluun keessa isaa beeke). Rabbiin subhaanahu keessaa fi ala dhimmoota hundaa beeka. Sheykhu Saâ€™dii ni jedha: maqaan â€œAl-Baaxinâ€• jedhu iccitii, wanta garmalee dhoksaa, garmalee xixiqoo fi haphii taâ€™an beeku agarsiisa. Akkasumas, haala guutuu taâ€™een dhiyoo taâ€™uu agarsiisa.â€•[9]

Ammas hiika Qurâ€™aanaa garii keessatti maqaa Al-Baaxin jedhu Ingiliffaan, â€œHiddenâ€• Amaariffan â€œáˆµá‹•áˆáˆ•â€• jechuun hiikan. Yeroo kanatti ibsi kanaa: Zaatni Rabbii subhaanahu namoota irraa dhokataadha. Addunyaa tana keessatti namoonni Rabbii oltaâ€™aa ijaan arguu hin dandaâ€™an.[10]

Maqaalee armaan olii hadiisni Ergamaa Rabbii (SAW) haala kanaan nuuf ibsa:
â€œYaa Rabbii! Gooftaa samiiwwanii, Gooftaa dachii, Gooftaa Arshii guddaa, Gooftaa keenyaa fi Gooftaa waan hundaa taate. Sanyii fi firii Kan baqaqsu, Tawraat, Injiili fi Furqaana (Qurâ€™aana) Kan buuse [Sihi]. Sharrii wanta kallacha isaa Ati qabde hundarraa Siin eeggama. **Yaa Rabbii Ati Al-Awwal Si dura homtu hin turre. Ati Al-Aakhir Si booda homtu hin jiru. Ati Az-Zaahir homtu Si ol hin jiru. Ati Al-Baaxin homtu Si caalaa dhiyoon hin jiru.** Baâ€™aa liqaa nurraa kaasi, hiyyummaa irraa nu duroomsi.â€• Sahiih Muslim 2713, Ibn Majah 3873

â€œAti Al-Baaxin homtu Si caalaa dhiyoon hin jiru.â€• Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa wantoota hundatti dhiyoodha, keessa isaanii sirritti Kan beekudha. Qurâ€™aana keessatti:

وَلَقَدْ خَلَقْنَا ٱلْإِنسَٰنَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهِۦ نَفْسُهُۥ ۖ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ
حَبْلِ ٱلْوَرِيدِ ١٦

â€œ**Dhugumatti, nama uumneerra. Waan lubbuun (nafseen) isaa itti hasaastus ni beekna. Nuti [beekumsa Keenyan] hidda dhiigaa caalaa gara isaatti dhiyoodha**.â€•Suuratu Qaaf 50:16

â€œ**Inni waan hundaa beekadhaâ€•** samii fi dachii keessatti wanti Isarraa dhokatu tokkollee hin jiru. xiqqas guddaas, dhokataas ifa bahaas takka takkaan beeka.

Kitaabban wabii:
[1] Tafsiiru Muyassar-537, Tafsiiru Saâ€™dii-987
[2] https://books.islamway.net/1/3813/12117/020_26.pdf
[3] Tafsiiru Xabarii-22/384
[4] Madda olii
[5] https://books.islamway.net/1/3813/12117/007_9_10.pdf
[6] Madda olii
[7] Tafsiiru Xabarii-22/385, https://books.islamway.net/1/3813/12117/008_11_12.pdf
[8] Tahriir wa tanwiir-27/362

[9] https://books.islamway.net/1/3813/12117/008_11_12.pdf
[10] Tahriir wa tanwiir-27/362

Date Created
January 4, 2020
Author
admin